

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 175. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1812_189-txt-shoot-idm5367.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Jesuiterne vare de første som bevarede og udbredte Kundskab, og da deres Iver kølnedes, helligede en Del af Benediktinerne sig til stille videnskabelig SysseL.*1621. Paa samme Tid sammentraadte til Religjonens og Videnskabernes Bedste Oratoriets Fædre,*1613. og Jansenisterne, som før havde forsøgt at føre Kirken tilbage til Skriften og Augustinus, forvildede sig under Tvisten med Jesuiterne i Kundskabens Irgange,*fra 1618. men banede dog Vei gennem mangt et Vildnis i Kirkens Historie. Denne Rørelse hos Catholikerne næredes og forøgedes ei lidet ved det 176Kongeskifte, da Henrik af Navarre kom paa Tronen; thi baade indkaldte han fremmede Lærde og opvakte Nidkærhed ved at give Hugonotterne Borgerret. Hos disse var nu Kundskab den vaklende Troes sildige Frugt, den sproglærde Kasaubonus *døde 1614. var æret i den ganske lærde Verden,*døde 1650. og Grubleren Kartesius blev for en kort Tid dens Afgud. Mærkelig er han som den, der nedmanede Aristotels Genfærd der endnu spøjte vidt om Lande, som Mester for den eneste aandelige Lærebygning som er reist i Frankrig, og som et sørgeligt Forvarsel for den Tvivlesyge, der greb om sig mellem Zvingels og Kalvins, og i det næste Aarhundrede vilde smitte Luthers Tilhængere. Matematik var hans Hovedsag og Tankernes Tanke hans Gud; han stod grublende paa en Korsvei og forvirredes i sine egne Tanker, Hans Hoved vilde give den ganske Verden *sin* Skikkelse og lade alle dens Dele bevæge sig efter forborgne Love i underlige Kredse, men Hjertet holdt fast paa Sandhederne om Gud og Udødelighed, som et vitterligt Arvegods; Cartes maatte lade Indbildningskraften bygge Huset for at faae Rum til de stridige Gæster, og vel maatte han gøre Hjernen til Lidenskabernes Hjem. Hans Drømme behagede Jansenisterne og Oratoriets Fædre, mellem hvilke han fik en indsigtfuld Lærling i Malebranche; men i det hele var hans Grublen Franskmændene for dyb og alvorlig, og dens synlige Brøst var dem et kært Paaskud til at lade al saadan fare. Hans Modstandere, med Gassendi i Spidsen 177vedkendte sig nu offentlig en langt mageligere og lystigere Synsmaade, som befaler, ei at spille Livet paa Alvorstanker, men nyde det saa godt Man kan, og denne Synsmaade kom snart til at herske mellem dem, der kaldte sig oplyste. Af denne Mening var Kardinal Richelieu, og han arbeidede som Landets Styrrer ivrig paa at udbrede den.*fra 1624. Han søgte forfængelig Ære ogsaa i at glimre som Mønster og Overdommer i Smagens Verden; han belønnede sine Smigrere og indsatte det franske Akademi,*1635. hvis fyrgetyve Medlemmer skulde efter hans Hoved baade give Love for det Skønne i Vendinger og Ord, og tillige dømme Forfatterne. Alle middelmaadige Hoveder underkastede sig dette Aandsslaveri, thi det var Veien til Hofgunst og magelige Dage; de noget Opvakte bleve forkættrede, indtil de ogsaa føiede sig, og saaledes udslettede den glattende Fil Kraftens sidste Levninger.